

نخستین حکم زندان برای مدیر یک روزنامه فارسی زبان در تاریخ جراید ایران

سید جلال الدین حسینی معروف به مؤید الاسلام مدیر روزنامه فارسی حبل المتین چاپ هند، در یکی از شماره‌های حبل المتین به وسیله کاشف السلطنه جنرال قونصول ایران در هند مطلبی را درباره یکی از کارمندان کنسولگری ایران در هند به نام آقای «کاوس جی» منتشر نموده و در ضمن آن او را متهم به برخی اعمال خلاف و خیانت به دولت ایران نمود. کاوس جی ویس به دادگاه هند شکایت نموده و در دادگاه توانست متهم را به سه ماه زندان و یک هزار روپیه خسارت مالی محکوم کند و این نخستین محاکمه و محکومیت مطبوعاتی در تاریخ جراید ایران است. روزنامه پرورش که به زبان فارسی در همان زمان (سال ۱۳۱۸ هجری قمری - ۹۰۰ میلادی) در مصر منتشر می‌شد گزارش کاملی از این قضیه دارد که اینک ملاحظه می‌فرمایید.

یاد

قضیه حبل‌المتین و کاوس‌جی

بنا به شرحی که ما سابقاً در تعداد ماضیه روزنامه پرورش اشاره کرده بودیم مشترکین مسبقند که «کاوس جی ویس قونصول دولت ایران» در بمبئی به محکمه عدالت از مؤیدالاسلام مدیر حبل‌المتین به اسم حقوق شرف شکایت کرده بود و مبدأ این مسئله از حرکات زشت کاشف السلطنه جنرال قونصول سابق بمبئی بر خواست که محض طمع و پیشرفت اغراض شخصی خود در عزل کاوس جی، وی را در حبل‌المتین به خیانت به دولت متهم کرد.

بیچاره مدیر حبل‌المتین مؤید الاسلام هیچ در این باب گناهی نداشت جز این که به جزئی رشوت حیات شرف خویش در تهلکه انداخت که نتیجه آن آزردن دل دوستان و فرح دشمنان گردید. معلوم است به کاوس جی هیچ بحث نیست که چرا به محکمه شکایت کرد، زیرا انسان شرف نفس خویش دوست دارد و این همه که افراد عموماً و شعب خصوصاً خود را دچار تهلکه‌های بزرگ می‌کنند برای کسب نام و استحصال شرف است و جنگ دوئل که در عموم فرنگان معمول، برای مسئله حصول شرف است که خطر آن محتاج به بیان نیست. کاوس جی در صورتی که به درستی و راستی سالیان دراز در مأموریت خود به دولت ایران خدمت کرده، روا نبود که به اغراض کاشف السلطنه، حبل‌المتین این گونه او را متهم به خیانت کند.

ما از نشر این قضیه در روزنامه هیچ غرضی جز ممیزی میانه حق و باطل نداشتیم و چون از اصل و خیالات فاسد کاشف السلطنه قبل از نشریات حبل‌المتین مطلع بودیم که از این بابت از حقوق کاوس جی دفاع کردیم و چون مقدمه به دیوان عدالت رفت شک نداشتیم که فتح و ظفر با کاوس جی خواهد بود. اداره حبل‌المتین نشر این ارتیکل را در روزنامه پرورش حمل به اغراض شخصی کرده ردی طویل در یکی از روزنامجات، بدون اسم بر مندرجات پرورش، نوشت و همه جا ما را مغرض فرض نمود و خیرخواهی ما را کین و بغض تصور فرمود، نصایح ما از برای این بود به وخواومت امروز مؤید الاسلام بیچاره گرفتار نشود، چرا انسان باید حرکتی بکند که نتیجه آن سه ماه حبس باشد.

شهادت‌الله، پست بمبئی و مندرجات «تایمس آف ایندیا» در این هفته خیلی خاطر ما را افسرده و محزون کرد و ما محض اطلاع آن‌چه روزنامه «تایمس آف ایندیا» در این باب

نوشته ترجمه و ذیلاً می‌نگاریم.

مختصراً محکمه عدالت در روز پنج‌شنبه نهم این ماه بر حقایق کاوس‌جی و بطلان دعاوی جلال‌الدین حسینی مؤید الاسلام و سه ماه حبس ایشان در حبس خانه عمومی و اعطای یک هزار روپیه به رسم تعویض، حکم کرد. و ضمناً در این حکم شرط شد که اگر متهم نقداً هزار روپیه را ندهد، شش ماه بر مدت حبس او افزوده شود. که من حیث المجموع نه ماه در حبس بماند و روز پنج‌شنبه چهاردهم مشارالیه را در «کامن پریسن» (حبس خانه عمومی) محبوس نموده‌اند و از وضعی که روزنامه تایمس نوشته بود، دعوا دیگر استثناف نشود و در این‌جا از نواب پرنس سلطان محمد شاه و جناب میرزا علی‌محمد جنرال قونصول دولت علیه در بمبئی و سایر ایرانیان خواهشمندیم که از کاوس‌جی خواهش فرمایند، بالمره از این مدت مدید حبس صرف نظر نماید، و گویا به موجب قانون حق دارد که مداخله در آن نماید یا به مدت تخفیف دهد. مقصود این بود که کاوس‌جی حقانیت خویش در این عمل بنماید، و آن هم ظاهر و باهر شد و همه کس دانست بیش از این در حتک احترام و ایضای [ایذای] مدیر حبل‌المتین کوشیدن صحیح نیست و خدا را خوش نیاید و از خود سرکار کاوس‌جی نیز ملتسمیم که اگر محکمه، گذشت ایشان را قبول می‌کند از سر تقصیرات مؤید الاسلام بگذرند که هم خداوند از ایشان راضی خواهد بود هم دوستان.

قضیه ویس قونصول: گناه متهم ثابت شد

نقل از روزنامه تایمس آف ایندیا

دیروز بعد از ظهر «مستر جی ساندر اسلاتر» قاضی القضاة، حکم قضیه اتهامیه‌ای که در آن کاوس‌جی رستم جی ویس قونصول سابق ایران در بمبئی بر ضد جلال‌الدین حسینی اقامه دعوا کرده بود، صادر نمود، به دعوی این که مشارالیه در روزنامه هفتگی فارسی خود که در کلکته به طبع می‌رسد از کاوس‌جی بدگویی کرده است.

وکیل دعوی از طرف مدعی یعنی کاوس‌جی «مستر اسماتن» و از طرف متهم یا مدعی علیه یعنی مدیر حبل‌المتین «و.د. هاملتن» با دستیاری میرزا حسن خان بود.

ارتیکل و تهم: قاضی گفت ارتیکل مزبور به تاریخ ۲۶ ژانویه ۱۹۰۰ در حبل‌المتین

درج شده. در این ارتیکل مشارالیه مستر کاوس جی را به بدکرداری و افعال خیانت متهم می‌گرداند و غرض از نگارش آن فقط این بود که وی را از شغل در جنرالیه معزول دارد. «متهم یا مدعی علیه» از خویش دفاع کرده و در حالت دفاع به بعضی از اتهامات مدعی را متهم کرد که تفصیل آن به موجب ذیل نگارش می‌شود.

اول) در کلکته مدعی یعنی کاوس جی همه جهد کرد که وجهی به طریق رشوه از مسترد «ر.د.متا» اخذ نماید و در مقابل از برای او مأموریت قونصولگری کلکته ایران را بگیرد.

دوم) مدعی می‌خواسته در کلکته وجهی از خانواده «تاکور» با التماس بگیرد. سوم) در وجهی که در کلکته به طریق امانت به او داده بودند خیانت کرده. چهارم) در بمبئی یک قالی زیر و رو کرده است.

پنجم) یک پرده نقاشی که مال جنرال قونصول کری بمبئی بوده، دزدیده است. ششم) خود را در بمبئی به عموم مردم و سایر جاها چنین نموده است که حامل نشان شیر و خورشید است، در صورتی که حامل آن نشان نبوده است. متهم از این مقوله اتهام آورده بود که حمل آن عاقبت بر دوش خودش افتاد.

شاهد و خاتمه آن: در اتهام اول شاهدهی که تصدیق قول متهم بنماید فقط مستر «ر.د.متا» بود. مشارالیه اظهار داشت که مدعی یعنی کاوس جی مأموریت قونصولگری کلکته را به او ارائه نمود به شرط این که پنج هزار الی شش هزار روپیه برای مصرف این کار به مشارالیه بدهد تا این مبلغ برای گرفتن مأموریت به طریقی که کاوس جی می‌داند تقسیم شود. مستر کاوس جی قول «متا» را رد کرده، اظهار داشت که مستر متا همواره آرزومند بود که پسر عمومی من «میرحبیب هوی» را از قونصولگری کلکته معزول کند و برای این کار استعانت به من یرد و من قبول نکردم، و عاقبت کار ما به عداوت و خصومت کشید و آن طرف مستر «متا» خود مأموریت حاصل نمود و گفت که هیچ پول برای اخذ آن نداده است.

چیزی که در این میانه ظاهر شد این بود که هنگامی که «متا» می‌خواست این مأموریت را بگیرد و جنرال قونصول در کلکته بود یا قبل از آن که به جنرال قونصول معرفی شود فیکتوریافوتن (نوعی از کالسکه) تقدیم جنرال قونصول کرده بود و گفت این به ارائه

کاوس جی بود و به علاوه مستر متا اظهار داشت که در آن زمان که این مقدمه در میان بود، میانه من با میر حبیب هوی صفایی نداشت.

پس از گفتگوهای زیاد محکمه، شهادت مستر متا را در این قضیه همه رد کرد و شهادت کاوس جی را مقبول شمرد و دانست که متهم در آنچه نسبت به مدعی در این ماده داده به خطا بوده است. و هم متهم نتوانست ثابت کند که وجهی مدعی به التماس از «راچه سورا در ونات تاگور» گرفته است.

اما در خصوص خیانت در امانت کلکته و زیر و رو کردن قالی، بر محکمه ثابت شد که همه افترا بوده، و هم دزدیدن پرده نقاشی صحیح نبوده است و جنرال قونصول سابق خودش پرده مزبور را به کاوس جی تعارف داده بوده است.

نشان شیر و خورشید: محکمه از مدعی باور کرد که نشان شیر و خورشید به موجب نص فرمان شاهنشاه ایران به او عطا شده است و فرمان به توسط جنرال قونصول صادر گردیده و در آن غل و غشی نبوده است. به علاوه ویس قونصول، ممکن نبود که نشان ساختگی درست کند، در صورتی که در مجالس رسمی که جنرال قونصول و کلیه محترمین ایرانی که همه از امورات ایران اطلاع کامل دارند حضور داشتند وی نشان می زد و اگر نشان ساختگی می بود باید یکی معترض او شود، یا ویس قونصول چنین جرثمی داشته باشد که نشانی را که رسماً دارا نیست حمل نماید و عاقبت معلوم شد اتهامی که در این خصوص متهم نسبت به او داده بود بر خلاف صدق بود.

اثبات و حکم: این دفاع هیچ ظاهر نداشت که قبل از درج و نشر این ارتیکل یا در هنگام نشر آن متهم با این خیال باشد که در آنچه در خصوص مدعی نشر داده غور کند و صدق و کذبش را معلوم نماید و نه متهم و نه وکیلش عقل شان به اینجا میرسید که این دعوی منجر به اتیان این شش اتهام خواهد گردید.

حکم: دعوایی که بر ضد متهم در محکمه اقامه شده بود صدقش معلوم گردید و نفس ارتیکل دشمنی مدعی علیه را به مدعی ثابت کرد. مشارالیه پنج فقره در این ارتیکل ذکر کرده که در آن پنج فقره حتک احترام و خواهش معزولی مدعی را نموده است و می بایستی قبل از این که از این پنج فقره ذکری در روزنامه بکند در حال خود آن را مقایسه کرده، بعد بنگارد. و تنها به همان نشر اکتفا نشد، بلکه زیاده از دوازده ماه گرفتار

این دعوی بود که آخرین اتهاماتش در محکمه شدید شده و مدعی با کمال جرئت همه را جواب داد و مدعی به واسطه آن در نظر محکمه اعتبار نامی حاصل نمود، لیکن بر صاحبان روزنامه لازم است که از این قضیه متنبه شوند و عبث برای اغراض، مردمان بی‌گناه را متهم نکنند. بنابراین متهم به سه ماه حبس در حبسخانه عموم محکوم گردید و به اعطای هزار روپیه جریمه مجبور شد، که اگر این وجه ندهد باید شش ماه دیگر در محبس بماند و به علاوه، جریمه هفتصد و پنجاه روپیه نیز به مدعی بدهد.

دوستی بعضی ایرانیان: هنگام اصدار حکم بعضی از حضرات ایرانی‌ها در محکمه حاضر بوده‌اند، چون حکم صادر شده فوراً با کاوس جی و وکیلش نزدیک شده، ایشان را با صمیم قلب تبریک و تهنیت گفته بودند که الحمدلله پس از زحمات حق ظاهر گردید و باطل مغلوب شد.

شرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

